

Bravo, Brontosaurus!

Det finns en del forskare som ser betydelsen av populärvetenskap och folkbildning. Stephen Jay Gould har kommit med sin tionde bok, som stimulerar till att tänka kritiskt men också ger en inblick i vår fascinerande omvärld.

□ Nu har den kommit, den efterlängtrade tionde boken av Stephen Jay Gould, *Bully for Brontosaurus* (ungefär "Bravo, brontosaurus"). För mig är den i alla fall efterlängtd. Som redaktörens biolog och med stort intresse för både evolution och folkbildning är just den här typen av böcker det som jag längtar allra mest efter.

Essäer

Boken är egentligen nummer fem i en serie av böcker under temat *Reflections in Natural History*, det vill säga en essäsamling av blandat innehåll med tonvikt på evolution.

I de olika avdelningarna finns denna gång bland annat följande rubriker med: Dinomania, Fads and Fallacies, Intellectual Biography och Evolution and Creation.

Här under döljer sig historier om bedrägerier inom vetenskapen, om hur dålig källkritik kan föra historier vidare i både vetenskapens och folkbildningens namn. Några forskarporträtt finns också med. Dessa porträtt är inte bara glorifiering av "hjältar" utan också en

viss upprättelse åt sådana forskare som hitintills bara varit kända genom sina misstag. Den för föreningen inte helt obekante James Randi nämns också i boken.

Brontosaurus en bra början

De här små historierna är ofta tankeväckande och stimulerar till ifrågasättande om sanningshalten i dogmer och myter man dagligen kommer i kontakt med.

Gould har, under evolutionens gång, som författare blivit mer lättläst. Hans tidigare essäsamlingar, *Ever since Darwin* (Allt sedan Darwin), *The Panda's Thumb* (Pandans tumme), *Hen's Teeth and Horse's Toes* och *The Flamingo's Smile* (Flamingons leende, bara halva boken är översatt) är betydligt tyngre att läsa. Därför kan *Bully for Brontosaurus* vara en bra början.

Bully for Brontosaurus finns ännu bara inbunden på engelska men den kanske kommer på svenska så småningom.

Wonderful life (Livet är underbart), Goulds föregående bok, är även den relativt lättsmält men är ingen essäsamling utan historia som behandlar fynden i The Burgess Shale, som är en av de viktigaste fyndplatserna när det gäller ledtrådar om livets tidiga utveckling i och före kambrium.

Time's Arrow, Time's Cycle är en annan bok med ett genomgående tema. Boken behandlar hur synsätten på tidsbegreppet varierat under tre epoker. An Urchin in the Storm, är närmast ett porträtt galleri över kända och somliga även nu levande forskare.

The Mismeasure of Man (Den felmätta människan) är en berättelse från en aktivt mätande paleontolog som med dagens metoder ser på gamla bevis från tidigare undersökningar där det varit aktuellt att visa människans intellektuella överlägsenhet och då speciellt den vita befolkningens. Här diskuterar Gould också IQ-begreppet och dess relevans.

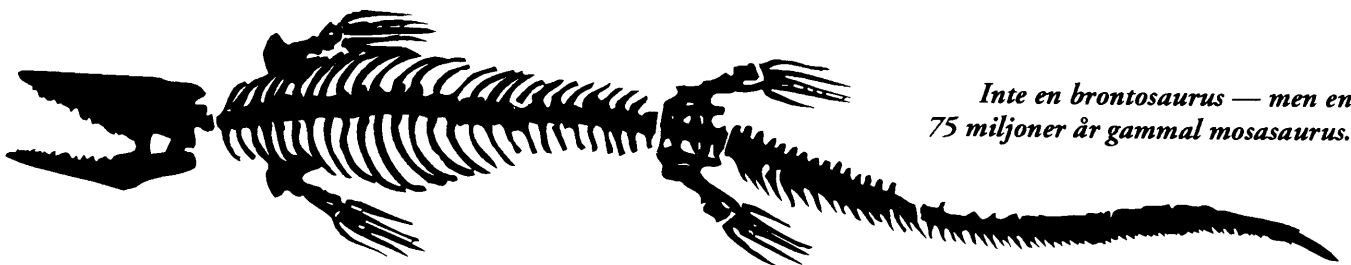
Populärvetenskap och folkbildning behövs . . .

Alla dessa böcker visar också att vetenskap är minst lika spännande som ockulta företeelser. Ett annat sätt att visa att det är mödan lönt att skriva denna typ av böcker är att de är användbara när det gäller att sakligt bemöta kreationister eller rasister. Jag kan bara hoppas att andra sakkunniga inom dessa och alla andra områden ser hur viktigt det är att fakta når ut till den breda allmänheten.

. . . även i en ny spalt

Själv tänkte jag i och med detta nummer försöka starta en ny sektion i Folkvett. I den tänkte jag behandla olika bra försök till Populärvetenskap. Detta för att balansera den kritiska stämpel tidningen har och även försöka lyfta fram de goda försök som sker i denna anda.

Dr Goulds första populärvetenskapliga bok var för övrigt *Ontogeny and Phylogeny*, som behandlar hans egen forskning. Den är mycket tung och svårläst men kan nämnas i sammanhanget som ett bevis för att förmågan att skriva populärt går att förbättra om bland annat intresset finns. □

Inte en brontosaurus — men en 75 miljoner år gammal mosasaurus.